

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ЗБІРНИК

матеріалів IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 20–21 квітня 2023 року)

Полтава
2023

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ЗБІРНИК

**матеріалів IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

(м. Полтава, 20–21 квітня 2023 року)

**Полтава
ПУЕТ
2023**

УДК 336-043.86
П78

Програмний комітет

Голова:

О. О. Нестуля, д-р іст. наук, професор, ректор Полтавського університету економіки і торгівлі (ПУЕТ).

Співголови:

Д. П. Дімітров, д-р екон. наук, професор, ректор Університету національного та світового господарства;

Л. О. Шавга, д-р екон. наук, професор, ректор Кооперативно-торгового університету Молдови, професор Університету «Dunarea de Jos»;

Х. Х. Назарзода, д-р техн. наук, доцент, ректор Таджикиського державного університету комерції;

С. О. Катажина, доктор філософії, професор Повісланського університету;

Н. С. Педченко, д-р екон. наук, професор, перший проректор ПУЕТ;

О. В. Манжура, д-р екон. наук, доцент проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Організаційний комітет

Голова:

О. В. Ярш, канд. екон. наук, доцент завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ.

Члени організаційного комітету (ПУЕТ):

Т. П. Гудзь, д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів та банківської справи;

О. В. Гасій, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи;

С. П. Прасолова, канд. екон. наук, доцент, заступник завідувача кафедри фінансів та банківської справи;

Г. М. Сидоренко-Мельник, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи;

А. М. Соколова, канд. екон. наук, доцент доцент кафедри фінансів та банківської справи;

О. В. Тимошенко, канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи;

М. М. Іващенко, директор інформаційного центру;

Л. М. Діденко, директор центру інформаційного забезпечення освітнього процесу;

Ю. В. Перегуда, директор міжнародного науково-освітнього центру;

Н. І. Манжура, завідувач науково-організаційного відділу.

П78 Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи в сучасних умовах : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 20–21 квітня 2023 року). – Полтава : ПУЕТ, 2023. – 172 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-R). – Текст укр., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-449-9

У збірнику подано матеріали доповідей, оприлюднених на IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи в сучасних умовах». Розраховано на наукових і науково-практичних працівників закладів вищої освіти та наукових установ, аспірантів, студентів, практичних працівників і широкий читачий загал.

УДК 336-043.86

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

ISBN 978-966-184-449-9

© Полтавський університет
економіки і торгівлі, 2023

2. Базилевич В. Д. Новітні тенденції та протиріччя на страховому ринку України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2021. Вип. 133. С. 5–8.
3. Желізняк Р. Й., Бонецький О. О., Жулевич М. І. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації. *Modern Economics*. 2019. № 17 (2019). С. 100–104.

М. В. Настека, аспірант
*Полтавський університет економіки і торгівлі,
м. Полтава, Україна*

СТРАХУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

У Верховній Раді зареєстрований проект Закону № 9015 щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків.

Суть документу проста – він дозволяє Експортно-кредитному агентству (ЕКА) здійснювати страхування інвестицій українських підприємств від ризиків, які можуть бути спричинені збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом. Цей крок дуже важливий і потрібний саме зараз, оскільки усім зрозуміло, що ніхто не стане інвестувати відчутні гроші у новий завод, в який завтра може прилетіти ворожі ракета або дрон. Утім ми не можемо заморозити розвиток економіки до кінця війни, бо інакше звідки брати робочі місця, податки, ресурси для оборони?

Як свідчить міжнародний досвід, уряди багатьох країн забезпечують страхування інвестицій від воєнних ризиків через спеціалізовані установи. Найвідоміша така установа – це Багатостороннє агентство гарантій інвестицій (MIGA), яке є підрозділом Групи Світового банку. Агентство сприяє прямим інвестиціям у країни, що розвиваються, страхуючи інвесторів від некомерційних ризиків. До таких ризиків відносяться експропріація, війна або громадянські заворушення.

MIGA підтримує інвестиції в інфраструктуру, енергетику, телекомунікації та виробництво. Станом на 2021 рік її загальний страховий портфель складав приблизно 12,3 млрд дол. США у

понад 160 країнах. У США державне страхування інвестицій забезпечує Американська міжнародна фінансова корпорація розвитку (DFC). До 2018 року вона називалась Корпорація закордонних приватних інвестицій (OPIC). Це самоокупна державна агенція США, яка допомагає американським компаніям інвестувати в країни, що розвиваються. OPIC була заснована в 1971 році. Її ключовою функцією було страхування політичних ризиків для американських інвесторів в країнах з підвищеними політичними ризиками. За час свого існування OPIC підтримала понад 200 млрд дол. США інвестицій у понад чотирьох тисячах проєктів, сформував приблизно 76 млрд дол. США експорту США та підтримав понад 278 тисяч робочих місць в Америці.

Страхування інвестицій від воєнних ризиків доступне в багатьох інших країнах світу. Воно має місце у Великобританії, Японії, Німеччині, Франції, Канаді, Австралії, Ізраїлі тощо. У цих країнах держустанови, що забезпечують страхування, як правило, пов'язані з міністерством фінансів або є спеціально створеними незалежними організаціями.

Окремо треба відзначити Ізраїль. Уряд цієї країни задекларував, що конфлікти не мають ставати на заваді економічному розвитку. Саме економіка допомагає успішно захищатися від ворогів. Тому Ізраїль зробив усе, щоб стати потужною економікою з розвиненими технологіями.

З 1947 року в цій країні функціонує програма Terrorism risk insurance programme. Ця програма підтримується урядом і призначена для надання страхового покриття збитків, понесених підприємствами та домогосподарствами внаслідок тероризму. Програма діє на основі розподілу ризиків. Страхові компанії та уряд розподіляють суму збитків від терактів. Страхові пропонують страхування, а уряд забезпечує захист у формі перестрахування. У разі збитків своїх клієнтів страхові компанії спочатку виплачують збиток. Але якщо він перевищує певний поріг, уряд втручається та забезпечує додаткове покриття. Розмір відшкодування залежить від конкретних обставин та умов страхового полісу. Зазвичай, страхові поліси від ризиків, пов'язаних із тероризмом, покривають фізичні пошкодження майна та втраче-

ний прибуток бізнесу. Компенсації можуть коливатися від кількох тисяч доларів до кількох мільйонів доларів.

Наприклад, компенсація для домогосподарства обмежена сумою 20 тис. євро. Втрати виробничої компанії можуть бути розраховані декількома способами. Приміром сума компенсації може бути визначена на основі розрахунку зарплати робітників, які не працювали у зв'язку із страховим випадком. Збитки можуть бути розраховані і на основі сплати ПДВ. Наприклад, визначається різниця між сплаченим ПДВ у місяці, коли відбулась страхова подія та аналогічному періоді попереднього року. Тоді максимальна сума компенсації становить не більше 500 тис. євро.

Окрім забезпечення перестрахування, держава формує умови програми, включаючи суму компенсації та випадки, коли уряд надає додаткове покриття. Держава також несе відповідальність за ефективне функціонування програми.

У сфері страхування інвестицій від некомерційних ризиків вирішальну роль відіграють експортно-кредитні агентства (ЕКА). Наприклад, у всіх країнах великої сімки послуги страхування інвестицій надають саме ЕКА. Основною метою ЕКА є підтримка експорту своїх країн шляхом зменшення ризиків, пов'язаних з інвестуванням на іноземних ринках. Такі агентства пропонують страхове покриття за допомогою різноманітних інструментів. Таких як кредитне страхування, страхування політичних ризиків та інвестиційні гарантії.

Кредитне страхування – це захист від збитків, спричинених непогашенням позики. Страхування політичних ризиків – захист від збитків, спричинених діями уряду. Наприклад, експропріацією чи обмеженням конвертації валюти.

Інвестиційні гарантії – це угоди між ЕКА та інвестором, які надають гарантію платежу у випадку політичного ризику.

Вартість страхування залежить від багатьох факторів, серед яких розмір і характер інвестицій, бажане покриття, ступінь ризику. Загалом вартість страхування інвестицій від воєнних ризиків зазвичай вказується у відсотках від суми інвестицій. Вона коливається від 0,5 % до 5 %.

Сьогодні іноземні інвестори можуть скористатись послугою страхування інвестицій від воєнних ризиків за підтримки MIGA. Умови передбачають отримання до 90 % відшкодування своїх потенційних збитків, які були отримані внаслідок військових дій.

Між Мінекономіки України та MIGA досягнута домовленість про пілотний проєкт обсягом 30 млн дол. США. У 2023 році планується реалізувати аналогічних проєктів вартістю 1 млрд дол. США.

Аналогічні домовленості є і з DFC, хоч ця структура зазвичай підтримує лише американських інвесторів. Наразі корпорація повідомила про готовність страхувати іноземні інвестиції в Україну.

Втім, внутрішній інвестор, в порівнянні з іноземним, опиняється в нерівних умовах. Українська компанія не може скористатись вищенаведеним механізмом страхування власних інвестицій від воєнних ризиків. У нас теж є ЕКА, Але воно до цього часу не мало права згідно закону надавати послуги страхування інвестицій в Україні. Відповідно до закону «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності», ЕКА здійснює страхування інвестицій виключно з України (тобто – експорт).

Це заважає українським підприємцям користуватись кредитними коштами. Така ситуація була притаманна українському економічному ландшафту і до повномасштабного вторгнення.

За даними Держслужби статистики, у 2021 році 69 % всіх капітальних інвестицій в Україні були здійснені за рахунок власних коштів підприємств та організацій.

Тому запропонований документ – це довгоочікувана ініціати-ва, яка дозволить покращити ситуацію. Зареєстрований законо-проєкт є складовою плану відновлення переробної промисло-вості України.

Список використаних інформаційних джерел

1. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків № 9015 від 14.02.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41349>.
2. Лобунець Т., Гончар Г. Особливості інвестування бізнесу в умовах війни. *Наукові перспективи*. 2022. № 8 (26). С. 17–26.

СЕКЦІЯ 4. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА: РЕАГУВАННЯ НА ЗОВНІШНІ ВИКЛИКИ, ПІДТРИМКА ЕКОНОМІКИ ТА ПРОГНОЗИ

Азаренков С. Г.

Загрози фінансової безпеці банківському
сектору національної економіки 65

Герчіков М. О.

Новації Національного банку України щодо
оцінки стійкості банківської системи 67

Лукашук М. В.

Напрями розвитку банківського
кредитування інновацій 68

Москаленко М. О., Гудзь Т. П.

Актуальні питання банківського регулювання та
нагляду за системно важливими банками в Україні 71

Пиріг С. О., Шевчук В. В.

Безготівкові розрахунки: сучасні виклики 73

Прасолова С. П.

Роль валютного каналу трансмісійного механізму
у відновленні фінансової стабільності
банківської системи України 76

Чуприна Т. В., Гудзь Т. П.

Сутність фінансової безпеки банківської системи 80

СЕКЦІЯ 5. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ

Безкровний О. В., Шевченко В. М.

Страховий ринок України: сучасні
ризики та проблеми функціонування 83

Настека М. В.

Страхування інвестицій українських
підприємств в умовах війни 86

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ЗБІРНИК

матеріалів IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 20–21 квітня 2023 року)

Дизайн обкладинки *П. В. Кійченко*
Комп'ютерне верстання *О. С. Корніліч*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 10.
Зам. № 297/2082.

Видавець і виготовлювач
Полтавський університет економіки і торгівлі,
к. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.